

Форма № 09/18

Затверджена рішенням вченої ради ІДГУ
від 30.08.2018 р., протокол № 1

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ІЗМАЇЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МУЗИЧНОГО ТА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАГАЛЬНЕ ФОРТЕПІАНО

освітній ступінь бакалавр
(назва освітнього ступеня)

галузь знань 01Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта (014.13 Музичне мистецтво)

освітня програма Середня освіта: музичне мистецтво

тип дисципліни вибіркова
(обов'язкова / вибіркова / факультативна)

Ізмаїл – 2019

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньо-професійної програми

РЕКОМЕНДОВАНО:

кафедрою МУЗИЧНОГО ТА
ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВ
протокол № 5 від 16.12.2019р.

Завідувач кафедри доц. Сироткіна Ж.Є.

ПОГОДЖЕНО:

Голова Ради з якості вищої освіти педагогічного факультету

Ю.І. Сич

Розробник програми: Банкул Лариса Дмитрівна – доцент кафедри
музичного та образотворчого мистецтв

Рецензенти програми: Сироткіна Жанна Єрофіївна – доцент кафедри
музичного та образотворчого мистецтв Ізмаїльський
державний гуманітарний університет;

Сорока Ольга Вікторівна – доктор пед. наук,
професор, Тернопільський національний
педагогічний університет ім. В. Гнатюка

1. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна	Заочна
Кількість кредитів: 4	<i>Лекції:</i>	
	-	-
Загальна кількість годин: 120	<i>Практичні заняття:</i>	
	-	-
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом: 2-4	<i>Лабораторні заняття:</i>	
	-	-
Семестр: 3-8	<i>Семінарські заняття:</i>	
	-	-
Тижневе навантаження (год.):	<i>Консультації:</i>	
- аудиторне: 3	-	-
- самостійна робота: 5	<i>Індивідуальні заняття:</i>	
Форма підсумкового контролю: залік	12	4
Мова навчання: українська	<i>Самостійна робота:</i>	
	108	116

2. МЕТА ДИСЦИПЛІНИ

Предметом вивчення навчальної дисципліни є принципи, методи та засоби вивчення музичних творів; оволодіння елементами музичної мови; гра на фортепіано.

Метою курсу є формування інструментально-виконавської компетентності майбутніх вчителів музичного мистецтва у процесі засвоєння фортепіанних творів.

Передумови для вивчення дисципліни – наявність компетентностей з дисциплін: «Сольфеджіо», «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент».

Міждисциплінарні зв'язки: «Методика музичного навчання»; «Історія музичного мистецтва»; «Практикум шкільного репертуару»; «Основний музичний інструмент», «Додатковий музичний інструмент».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Для вибіркових навчальних дисциплін

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути такі результати навчання:

1. Знання:

- техніки гри на фортепіано;
- методів роботи над музичним твором;
- сольфеджування одноголосного й багатоголосного музичного матеріалу;

2. Уміння:

- уміння грати на фортепіано вокальні вправи з супроводом;
- уміння читати нотний текст з аркуша;
- уміння аналізувати музичні форми, поліфонії.

3. Комунікація:

- дотримуватися мовних норм у спілкуванні;
- послуговуватися фаховою термінологією;
- впливати на співрозмовника за допомогою вмілого використання різноманітних мовних засобів;
- сприймати, відтворювати, редагувати тексти наукового стилю;

— послуговуватися лексикографічними джерелами (словниками), іншою допоміжною довідковою літературою, необхідною для самостійного вдосконалення мовної культури.

4. *Автономність та відповідальність*: дисципліна має автономність, необхідність відповідально ставитися до предмету «Загальне фортепіано».

У процесі вивчення курсу студент формує такі професійні *компетенції*:

- *інструментально-виконавська* (уміння грати на фортепіано вокальні вправи з супроводом модулюючи у всі тональності (вгору і вниз); здатність грати по нотах і підбирати на слух нескладний акомпанемент до вокалізів та вокальних творів);
- *музично-теоретична* (уміння читати нотний текст з аркуша; володіння навичками сольфеджування одноголосного й багатоголосного музичного матеріалу; розвиненість внутрішнього слуху; здатність застосовувати у процесі навчання та фахової діяльності знання з теорії музики, гармонії, аналізу музичних форм, поліфонії);
- *музично-інформаційна і технологічна* (здатність до самостійного пошуку музичного матеріалу в мережі Інтернет, репертуарних збірках, навчально-методичних посібниках);
- *комунікативна* (здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності; здатність працювати в ансамблі із солістом; вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення);
- *самоосвітня* (здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку; спрямованість на розкриття особистісного творчого потенціалу та самореалізацію у фаховій діяльності).

4. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ДИСЦИПЛІНИ

№ з/п	Назви модулів / тем	Кількість годин (денна форма навчання)							Кількість годин (заочна форма навчання)						
		Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семінарські (практичні)	Лабораторні	Консультації	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
1.	Формування піаністичних умінь і навичок	3	-	-	-	-	3	26	1	-	-	-	-	1	28
2	Формування технічних умінь і навичок гри на фортепіано	3	-	-	-	-	3	26	1	-	-	-	-	1	28
3	Виховання свідомого ставлення до об'єктивного змісту музичного твору	3	-	-	-	-	3	26	1	-	-	-	-	1	28
4	Ознайомлення з прийомами інтонування та звуковидобування	3	-	-	-	-	3	26	1	-	-	-	-	1	28

Проміжний контроль	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	4
Разом:	12	-	-	-	-	12	108	4	-	-	-	-	4	116

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1. Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Формування піаністичних умінь навичок

Формування умінь розібрати та осмислити твір, працюючи над нотним текстом. Відтворення музичного твору на фортепіано. Визначення структури та аналізу технічних і артикуляційних труднощів.

Тема 2. Формування технічних умінь і навичок гри на фортепіано

Осмилення складників виконавського апарату інструменталіста. Оволодіння різними технічними навичками гри на фортепіано, опанування технічною досконалістю музичних програм шляхом роботи над етюдами та гаммами. Закономірність апікатурних форм: позиційні послідовності, переноси рук, розташування пальців на білих і чорних клавішах тощо. Координація виконавських рухів у процесі гри на фортепіано.

Тема 3. Виховання свідомого ставлення до об'єктивного змісту музичного твору

Ознайомлення з фактурними та образно-емоційними особливостями музичних творів. Специфіка підбору апікатури. Відповідність апікатури відображенню художньо-інтерпретаційної моделі композитора. Усвідомлений підхід до розв'язання проблеми підбору доцільної апікатури. Ознайомлення з критеріями аналізу і самоаналізу виконавських інтерпретацій музичного твору.

Тема 4. Ознайомлення з прийомами інтонування та звуковидобування

Оволодіння вміннями якісного звуковидобування. Формування умінь і навичок кантиленного звуковидобування. Основні завдання роботи над мелодією та її інтонаційною виразністю. Знання особливостей звуковидобування у творах різних жанрів, стилів. Динамічна палітра звучання та її зв'язок зі змістом твору. Тембральне забарвлення інструментального звучання.

5.3. Організація самостійної роботи студентів.

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	Форми звітності
1.	Розібрати музичний твір	26 (28)	Прослуховування
2.	Робота над етюдом та гаммами	26 (28)	Прослуховування
3.	Підбір необхідної апікатури і виконання музичного твору	26 (28)	Перевірка і прослуховування
4.	Робота над динамічною палітрою музичного твору	26 (28)	Прослуховування
5	Підготовка до проміжного контролю	4 (4)	Модульна контрольна робота
	Разом	108 (116)	

6. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

6.1 Форми поточного контролю: індивідуальні заняття, індивідуальні завдання

6.2. Форми проміжного контролю: модульна контрольна робота

6.3. Форми підсумкового контролю: залік.

7. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Основними формами діагностики результатів навчання є:

- індивідуальна бесіда, опитування;
- гра на фортепіано;
- модульна контрольна робота:

Модульна контрольна робота складається з двох практичних завдань.

Зразок модульної контрольної роботи:

1. Виконання гами. Читання з листа п'єси.
2. Виконання п'єси. Читання з листа української народної пісні.

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

8.1. Шкала та схема формування підсумкової оцінки

Переведення підсумкового балу за 100-бальною шкалою оцінювання в підсумкову оцінку за традиційною шкалою

Підсумковий бал	Оцінка за традиційною шкалою
90-100	зараховано
70-89	
51-69	
26-50	не зараховано
1-25	

Схема розподілу балів

Максимальна кількість балів	70 балів (поточний контроль) – середньозважений бал оцінок за відповіді на семінарських заняттях та виконання індивідуальних завдань, який переводиться у 100-бальну шкалу з ваговим коефіцієнтом.0,7	30 балів (проміжний контроль) – за результатами виконання модульної контрольної роботи
Мінімальний пороговий рівень	35 балів (поточний контроль)	16 балів (проміжний контроль)

8.2. Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
5 балів (відмінно)	Студент добре вміє реалізувати свої творчі можливості, збагачено звучить голос в головних та грудному регістрах, згладжені перехідні ноти, володіє кантиленою, добре володіє професійним співочим диханням, але ще потрібно знайти свій артистичний образ, неповторні риси індивідуальності. Студент багато працював над пошуком індивідуальної манери виконання, яскравої динаміки розвитку драматургії виконуваного твору, емоційної творчої самореалізації. Голос звучить професійно якісно в розширеному діапазоні, рівно і яскраво темброво забарвлений, але ще не вистачає теплоти, душевної щирості, багатства інтонації, сценічної виразності пластики та руху. Студент впевнено, в повній мірі, з майстерністю розкриває всю глибину авторського задуму твору,

	яскраво реалізуючи свій артистичний та енергетичний потенціал. Досконало володіє всіма можливостями свого голосу, заворожуючи слухача барвами тембру, багатством інтонацій, щирістю, своєрідною манерою співу. Вміє володіти слухачькою увагою.
4 бали (добре)	Студент добре володіє рівністю звучання (регістрами) голосу, розуміє стиль, жанровість пісень, емоційно чітко відчуває характер літературного образу пісні, але ще є недоліки: форсований звук, гнусавість, горлові відтінки, недоліки сценічного руху. Студент емоційно виразно розкриває задум твору творчо цікавий, володіє вокальними технічними прийомами на досить широкому діапазоні, витримує теситуру, але є недоліки: іноді сумнівна інтонація, метроритмічна нестабільність, пластична невиразність. Студент має добру професійну підготовку як в оволодінні вокально-музичними навиками, так і в роботі над художнім образом пісні, але ще потрібно працювати над музикальною виразністю та емоційною насиченістю акторського творчого прояву.
3 бали (задовільно)	Студент має елементарні навички в оволодінні голосовим апаратом, але не відчуває опори дихання, в'яла емоційна віддача, в'яла артикуляція та дикція. Намагається донести зміст виконуваного твору до слухача. Студент набуває досвіду в оволодінні резонаторами, голос звучить впевненіше, але тембрально нерівно. Не здобули розвитку акторські здібності, і це не дає змоги осмислено розкрити задум авторів пісні. Студент осмислено розкриває драматургію літературного тексту, але професійні вокальні навички, тобто володіння високою співочою позицією, відчуття опори звука та дихання повинні набути більшої впевненості.
2 бали (незадовільно)	Студент не показав зачатків акторського мислення, має посередні вокально-музичні дані, не зумів оволодіти елементарними навичками (дихання, голосоведіння та ін.) Студент частково сприймає навички співу по звукоутворенню та диханню, творча думка залишається в'ялою, акторська робота невиразна. Студент не досяг успіхів.

8.3. Критерії оцінювання індивідуальних завдань

Вид	Максимальна кількість балів
Розібрати музичний твір	5
Робота над етюдом та гамами	5
Підбір необхідної аплікатури і виконання музичного твору	5
Робота над динамічною палітрою музичного твору	5

Критеріє розбору музичного твору є: визначення тональності, розміру, темпу, динаміки, характеру звуковедення.

Виконання етюду та гами оцінюється за такими критеріями: безпомилковість, правильна аплікатура, дотриманість темпу.

Показниками правильного підбору аплікатури є зручність виконання твору.

8.4. Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

I Виконання гами	15
II Виконання п'єси	15
Усього	30 балів

8.5. Критерії оцінювання під час підсумкового контролю

Підсумкова оцінка виставляється за результатами поточного та проміжного контролю.

9. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Фортепіано, аудіо- та відеозаписи занять і концертних виступів видатних педагогів та виконавців, технічні засоби для демонстрування презентацій (ноутбук, проектор), веб-сервіс Google Classroom.

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основні джерела:

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. М.: Музыка, 1978. 287 с.
2. Баренбойм Л. А. Путь к музицированию. 2-е изд. Л.: Сов. композитор, 1973. 270 с.
3. Гаркуша Л. І., Економова О. С. Формування інструментально-виконавського досвіду майбутнього вчителя музичного мистецтва. К. : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2014. 120 с.
4. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры: Записки педагога. 5-е изд. М. : Музыка, 1987. 238 с.

Допоміжні джерела:

1. Голубовская Н. И. Искусство педализации. Л.: Сов. композитор, 1985. 96 с.
2. Кременштейн Б. Л. Воспитание самостоятельности учащегося в классе специального фортепиано. М. : Сов. композитор, 2003. 120 с.
3. Либерман Е. Я. Работа над фортепианной техникой. М. : Искусство, 1985. 144 с.
4. Мартинсен К. А. Индивидуальная фортепианная техника (на основе звукотворческой воли); ред. Г. М. Когана. М.: Музыка. 1976. 217 с.
5. Мартинсен К. А. Методика индивидуального преподавания игры на фортепиано; ред. Л. И. Ройзман. М.: Музыка, 1977. 127 с.
6. Милич Б. Е. Воспитание ученика-пианиста в 5-7 классах ДМШ. К.: Муз. Україна, 1982. 86 с.
7. Падалка Г. М. Учитель, музыка, діти. К.: КГПИ, 1982. 144 с.
8. Тимакин Е. М. Воспитание пианиста. Методическое пособие. М.: Музыка, 1989. 144 с.
9. Цыпин Г. М. Обучение игре на фортепиано. М. : Сов. композитор, 1994. 176 с.